

Valideringsdelegationen 2015–2019

U 2015:10

Kanslichef

Elin Landell

08-405 34 57

076-811 33 90

elin.landell@regeringskansliet.se

SIS – Swedish Standards Institute

Att: Tina Bohlin

Svar på SIS-Remiss 14132 Kvalitetsledning – Validering av individuell kompetens

Regeringen har gett en kommitté i form av en nationell delegation i uppdrag att följa, stödja och driva på ett samordnat utvecklingsarbete inom valideringsområdet på den nationella och regionala nivån. Kommittén har antagit namnet Valideringsdelegationen 2015–2019. Detta svar på SIS-remiss 14132 har utformats av delegationens kansli och behöver inte i alla delar överensstämma med de enskilda delegationsmedlemmarnas bedömning.

Sammanfattning

Valideringsdelegationens kansli avstyrker den föreslagna standarden avseende validering. För det första bedöms den föreslagna standardens generella karaktär inte tillföra det stöd för utförarna av validering inom olika områden som efterfrågats. För det andra är behovet av kvalitetssäkring av validering redan adresserat genom det omfattande utvecklingsarbete som regeringen initierat på valideringsområdet och som även omfattar framtagande av standarder och handledningar inom olika områden. Den tredje invändningen är av principiell karaktär. Validering och bedömning av reell kompetens är reglerat i författningar för såväl vuxenutbildningen, yrkeshögskolan och högskolan som de arbetsmarknadspolitiska programmen. De ansvariga myndigheterna bör därför ansvara för att aktörer inom sina respektive områden har det stöd som behövs för kvalitetssäkrad användning av validering. Avslutningsvis ställer sig kansliet tveksamt till de nya begreppen icke-formell kompetens och informell kompetens som introduceras i standarden. De riskerar att öka begreppsförvirringen inom valideringsområdet.

En övergripande standard

Avsikten med den standard som remissen avser anges vara att underlätta arbetet med validering och att säkerställa kvaliteten i genomförandet. Det är ett vällovligt syfte. De kriterier och riktlinjer för validering¹ som Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) tagit fram på regeringens uppdrag har motsvarande syfte. Det finns också EU-gemensamma riktlinjer.² Valideringsutförare inom olika sektorer har dock återkommande efterfrågat mer handfast stöd i form av vägledning, metodstöd, standards eller liknande. I dagsläget finns visst sådant stöd för utförare av validering inom vuxenutbildningen i och med att Skolverket i sin instruktion har i uppdrag att stödja kommuner och andra huvudmän i deras utbildningsverksamhet. I detta ingår även att ge huvudmännen stöd för att genomföra validering. I övriga delar av utbildningssystemet och för validering av yrkeskompetens enligt branschmodell har stödet för utförare varit mer begränsat.

Den föreslagna standarden är dock av generell karaktär och vänder sig ospecificerat till ”organisationer och branscher som vill genomföra validering av individuell kompetens”. Den övergripande karaktären medför en påtaglig risk för att standarden, i likhet med MYH:s kriterier och riktlinjer, inte kommer att kunna möta behovet av mer handfast stöd för utförarna av validering. I stor utsträckning utgör standarden en mer kortfattad sammanfattning av vad som redan finns tillgängligt genom Cedefop:s och MYH:s kriterier och riktlinjer. Både regelverket och förutsättningarna för validering skiljer sig i viss mån mellan olika verksamheter. Detta innebär att också stödet för utförarna behöver avpassas för de olika verksamheternas behov. Inriktningen är därför att respektive sektorsmyndighet också bör ansvara för att stödja verksamheten med validering i ”sin” sektor.

Den föreslagna standarden bedöms endast i begränsad utsträckning tillföra ytterligare stöd för utförarna utöver vad som redan finns tillgängligt.

Strukturerna för validering utvecklas

Validering är en av regeringens tydliga prioriteringar. Utbildningsdepartementet gav i april 2014 en utredare i uppdrag att kartlägga valideringsinsatser och föreslå hur överblickbara valideringssystem ska utformas.³ Uppdraget utökades senare till att även omfatta överväganden och förslag om hur nationell samordning ska

¹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012), *Kriterier och riktlinjer för validering av reell kompetens*, diarienummer MYH 2012/428.

² Cedefop (2015), *European Guidelines for Validation of Non-formal and Informal Learning*.

³ U2014/3014/SAM, *Uppdrag att föreslå överblickbara system för validering* (U 2014:G).

organiseras och styrs för att kunna utveckla och driva på för effektivare system för validering. Mot denna bakgrund beslutade regeringen i november 2015 att tillsätta en nationell delegation för att följa, stödja och driva på ett samordnat utvecklingsarbete inom valideringsområdet.⁴ Riksdagen har också beslutat om en nationell referensram för kvalifikationer (SeQF).⁵ Samordningen av utvecklingsarbetet genom Valideringsdelegationen 2015–2019 i kombination med den ökade transparensen och kvalitetssäkringen av kvalifikationer som följer av införandet av SeQF ger nya och bättre förutsättningar för kvaliteten i genomförandet av validering.

Inrättandet av Valideringsdelegationen 2015–2019 är en av flera åtgärder som regeringen har initierat för att öka tillgången till validering och kvaliteten i genomförandet. Särskilda uppdrag har också givits till olika myndigheter vilka har direkt bäring på det syfte som anges för den föreslagna standarden. Bland dessa särskilda uppdrag kan nämnas att Myndigheten för Yrkeshögskolan 2015 fick i uppdrag att utforma stödmaterial för utbildningsanordnarnas bedömning av reell kompetens för prövning av behörighet. Myndigheten har också i regleringsbrevet för 2016 fått i uppdrag att utveckla en standard för branschvalidering. Skolverket har uppdragits att utveckla en kurs om validering för studie- och yrkesvägledare inom vuxenutbildningen. Universitets- och högskolerådet har fått i uppdrag att ansvara för en treårig satsning för att utveckla processer och strukturer för lärosätenas bedömning av reell kompetens. Inom arbetsmarknadspolitiken startas ett flertal så kallade Snabbspår för nyanlända invandrare där validering är en viktig beståndsdel. Arbetsförmedlingen har också haft i särskilt uppdrag att utveckla metoderna för validering av nyanländas kompetens vilket bland annat omfattade kompetensutveckling för handläggare och ett förbättrat systemstöd.

Mot bakgrund av det omfattande utvecklingsarbete som pågår inom valideringsområdet bedöms den föreslagna standarden vara inriktad mot ett behov som har funnits tidigare men som nu har adresserats genom regeringens uppdrag till olika myndigheter. Risken finns att ytterligare en standard för validering skapar en osäkerhet om ansvarsförhållandena och därigenom motverkar sitt syfte.

Författingsstyrda verksamheter

Validering och bedömning av reell kompetens är författningsreglerat för vuxenutbildningen, yrkeshögskolans utbildningar och utbildning inom högskolan. Likaså finns validering definierat i förordningen om

⁴ Kommittédirektiv 2015:120 *En samordnad utveckling av validering* beslutade vid regeringssammanträde den 19 november 2015.

⁵ Prop. 2014/15:107 *Vissa frågor med anledning av införandet av en nationell referensram för kvalifikationer för livslångt lärande*; Bet. 2014/15:UbU15.

arbetsmarknadspolitiska program. Detta medför att de berörda myndigheterna också har ansvar för att stödja och främja likvärdighet och kvalitet i användningen av validering inom sina respektive områden. Att underlätta arbetet med validering och att säkerställa kvaliteten – som anges som syftet med den föreslagna standarden – är därmed i betydande grad ett offentligt åtagande. I den utsträckning ytterligare stöd behövs för utförarna av validering bör uppdragen till ansvariga myndigheter förtydligas.

Undantaget är branschernas valideringsmodeller där branschen själv ansvarar för kvalitetssäkringen. För denna typ av validering kommer dock med stor sannolikhet den nationella referensramen för kvalifikationer (SeQF) indirekt bidra till kvalitetssäkring av valideringen genom Myndigheten för yrkeshögskolans ansvar för att pröva ansökningar om nivåbestämning av kvalifikationer som inte är författningsreglerade. En av förutsättningarna för att få en kvalifikation nivåplacerad är att den som utfärdar kvalifikationen bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete där kvalitetssäkring av kvalifikationen ingår. Kopplat till ansvaret att pröva nivåer i SeQF har Myndigheten för yrkeshögskolan också som tidigare nämnts fått i uppdrag att i samarbete med berörda branscher utveckla en standard för branschvalidering.

En SIS-standard är inte fritt tillgänglig för utförare av validering. Detta begränsar standardens värde som verktyg för kvalitetssäkring. Den kan heller inte ersätta det ansvar för kvalitetssäkring som åvilar ansvariga myndigheter för validering inom författningsreglerade verksamheter. Vi ställer oss därför tveksamma till mervärdet av den föreslagna standarden.

Begreppen

Ofta påtalas att olika aktörer gör olika tolkningar av validering och att begreppen inom valideringsområdet behöver ensas. De termer och definitioner som anges i den föreslagna standarden överensstämmer till största delen med hur begreppen definierats i Myndigheten för yrkeshögskolans kriterier och riktlinjer och i olika EU-dokument på området. Men även nya begrepp introduceras vilket riskerar att öka begreppsförvirringen.

Vi ifrågasätter det sätt som de vedertagna begreppen icke-formellt och informellt *lärande*,⁶ har omvandlats till termerna icke-formell respektive informell *kompetens*. Detta leder tanken fel eftersom innebörden språkligt sett blir en annan – en beskrivning av *vad* man lärt sig i stället för *hur* individen har tillägnat sig sina kunskaper och färdigheter (sin kompetens). Det innebär också ett, troligen oavsiktligt, avsteg från den generella definitionen av validering där individens kompetens, oavsett

⁶ Se t.ex. Rekommendation om validering av icke-formellt och informellt lärande som beslutats av Europeiska unionens råd (2012/C398/01).

hur kompetensen har förvärvats, står i centrum. På samma sätt blir det ett avsteg från det centrala begreppet *resultat av lärande* i Europaparlamentet och rådets rekommendation om en europeisk referensram för kvalifikationer för livslångt lärande.⁷ Dessa definitioner tar fasta på att *samma* kompetens kan förvärvas på olika sätt, såväl i en formell utbildning som genom ett icke-formellt eller ett informellt lärande. Skrivningarna i den föreslagna standarden kan misstolkas till att kompetens man tillägnat sig genom t.ex. arbetet skulle handla om *en annan typ* av kompetens än den man kan erhålla genom en formell utbildning.

⁷ EUT C 111, 6.5.2008.